

tem sacram nostram pragmaticam formam liberaliter conceduntur, ad mentis voluntatisque nostra scopum perficiantur, qui hoc agimus, ut omnes subditi recte et non captiose in negotiis versentur, et quibus debetur, quod ministerium reipublica negotiis praebant, quieta vita fruantur, ac nequitam per improborum machinationes judicis, quaeque inde manant difficultatibus, et dispendiis impllicantur.

CAP. VIII.

Ceterum quod in quoque dictorum capitum specialiter posuimus, id in orationis obsignatione et fine generaliter ponere vimus est: ut in omnibus predictis, his qui in predicto argentario corpore recensentur, eorumque heredibus et successoribus¹³, tum etiam illis qui cum ipsis contrahunt, ac eorum heredibus et successoribus, in quibus rebus adversus argentario actiones movent, aequalia¹⁴ privilegia sint. Convenit enim, ut utraque pars eam simplicitatem integratimque in contractibus ac negotiis suis servet, quam sibi ab altera servari vult. — § 1. Hisdemum per presentem sacram nostram pragmaticam formam jussis et loc addimus, ut prudentia tua omnesque magi magistratus eos qui in predicto collegio recensentur, juvent, ut sive per edicta, sive per literas, sive per alium quemcunque consuetum modum servato juris ordine competens subsidium consequantur, possitque illis aduersus improbus succurrerit, neque cogantur et ipsi aduersus alias improbi esse, sed aquos atque bonos se illis, qui cum ipsis contrahunt, exhibeant: quippe quid nos tristis temporum bonitatis universae reipublica contractibus, quorum praecipiuique et maxime necessarii semper per predictum collegium sunt, convenient.

EPILOGUS.

Que igitur nobis placuerunt, et per hanc sacram pragmaticam declarantur formam, prudentia tua, et quicunque aliis reipublica nostra iudex, firma servato. Supplicibus vero hanc sacram pragmaticam formam in quoconque iudicio, et majori et minori, producenti, illamque recipiendi, ac inde subsidium consequendi facultas esto: utpote que tantam in presenti proposito et in predictis tractatibus vix habeat, quantum in aliis negotiis generales nostre leges obtinent. — Dat. 8 kalend. Mart. Constantiop., imp. DN. JUSTIN. P. P. Aug. anno 16 post BASIL. V. C. consulat.

EDICTUM VIII.

DE PONTICI TRACTUS VICARIO¹.

Idem Imperator Bassus gloriosissimo sacrorum praetoriorum praefecto.

PREFATUM.

Suffectorum civiles magistratus Pontici tractus provinciis existimantes, præpositum quondam illis locis vicarium medio post tempore inhibuimus²: nihil eorum que postmodum ab illis facta sunt, commissum iri expectantes. Atqui postquam ex rerum experientia cognovimus, in provinciis hisce homines habitate latrocinii et cadiibus inimicitorum, et homines ferentes semper congregantes et armis utentes et his, effugiantque in has res constitutas penas, dum provincias in quibus deliquerint, deserunt, neque provinciali magistratus quisquam ex attributa sibi provincia egredi audet: ut nos etiam, quamquam persepe homines in provinciam emiserimus, fiscumque stipendiis gravaverimus, nihil tamen amplius effecerimus, quod ad manum is magistratus non esset, qui auxilium ferre, et istiusmodi insolentiam reprimere posset.

CAP. I.

Revocare vicarii magistratus vimus est, et Galatiae primæ magistratu ad pristinum statum redacto, ut non nisi civilis sit, quemadmodum ante erat, quam nos illum, sublatu vicarii magistratu, dignitate annonaque maiore decoravimus: vicarium denuo omnibus Pontici tractus provinciis praeficere: ita vero ut non solius prefecti locum adimpleat, verum etiam gloriissimi magistri sacrorum nostrorum officiorum, gloriissimorum etiam ducum, magnificenter, denique eorum magistratum, qui sacro nostro patrimonio, cubiculo etiam, et domesticis, protectoribus praefecti sunt: deinde istiusmodi potestatem habeat qualcum cujusque provincie magistratus in sua provincia habere solet: ut neque per dignitatem, neque per sacerdotium³, neque per cingulum, neque per militiam, neque demum per quoconque aliud quisquam hujus jurisdictioni eximatur: sed ad consimilem modum omnes illi subiungit, sive plebeii sint, sive etiam

¹ L. 5. § 5. D. quod quisque jur. — ¹⁴ Fac. L. 1, L. 5. D. d. tit; L. 5. in fin. D. mandati; L. 7. C. de resind. vendit. — ⁵ Addit. c. 1, in pr. supr. hic. — ⁶ N. 150. — ⁷ N. 65. c. 4. — ⁸ N. 69. — ⁹ N. 41.

D. nihil innovari appellatio interposita. — ⁵ Addit. c. 1, in pr. supr. hic. — ⁶ N. 150. — ⁷ N. 65. c. 4. — ⁸ N. 69. — ⁹ N. 41.

cingulo, dignitate, militia aut sacerdotio etiam decorati fuerint, idque non in criminibus solum: (non enim militarem tantum hunc magistratum facimus) verum etiam si quis de re pecuniaria item instituere velit. Omibus etenim hominibus, omnimodisque rebus magistratum hunc communem facimus. — § 1. Reddimus autem illi, quod ei ante habuit, sacram auditorium, ut controversie in aliqua Pontici tractus provincia provocazione suspense, dummodo quingentos aureos non exuperent, non in felicem hanc urbem deduci, sed apud seipsum ad sacrarum formam examinari debeant, sive ex ipsa civiliis magistratum jurisdictione provenierint, sive etiam ex sententiis cuiuspiam magnæ hujus urbis magistratum, aut ex nostra iussione mota sint. Nemini vero potestatem facimus, ut postquam provocazione suspensa controversia mota fuerit, altera⁴ provocatio utatur. At sane si qua controversia ab initio apud illum cepta sit, eamque provocatio consecuta fuerit, procedet provocatio quemadmodum solebat, antequam magistratum munissemus, tanquam si medio tempore nihil novi intervenisset. Quod sane et in Galatiae preside jubemus: quem simplicem denuo magistratum facimus, quasi in illo nihil medio tempore innovatum esse.

CAP. II.

Facultatem etiam huic vicario damus, ut a vicina hac Bithynia incipiens, usque ad Armenios ipsos, Trapezunta etiam, et nostra reipublica Persas versus fines in quamcunque Pontici tractus provinciam velit, procurificatur: ut velut ab initio ac primario que hucusque commissa sunt, competentibus potius persequatur, (quorsum sane et gladii jus illi concedimus) praecipue vero milites adoriant si qui deserunt stationibus suis istiusmodi se nequitiae dederint. Et si quidem criminibus obnoxium quenam invenerit; hunc cingulo privet, qualecumque etiam habeat: non expectans donec eum magistratum sub quo is militat, ea de re certiores fecerit, tanquam qui istius magistratus locum adimpleat, et in omnem omnino jus et potestatem habeat. In quevis etiam loca et latifundia, sive ad sanctiss.⁵ ecclesias, aut ad religiosa pertinente monasteria, sive etiam ad sacra nostra privata, aut ad sacram patronum, aut etiam ad nostrum domum, aditum illi et introitum concedimus: et (ut simpliciter loquamur) nullum omnino locum ipsius jurisdictioni eximus.

CAP. III.

Inspectabit vero etiam militares transitus, an satis ordinatum⁶ procedant: et si quicquam in illis committi inveniat, id corriget tum milites ipsos castigando, tum etiam subditos nostris in quibus injurya affecti fuerint, satisfactionem curando. Potestatem item concedimus, ut armis⁷ privet, qui illa ad nullam militie necessitatem habent, illaque omnia in publica magna hujus urbis armamentaria inferat. — § 1. Inhibebit etiam adulteria, homicidia, latrocinia, praecipue vero mulierum raptus, rerum eruptiones, infestations etiam et vim, denique universum istiusmodi delictorum cumulum, tanquam id præcipuum a nobis illi assignati magistratus caput sit. Refrenabit quoque injuria, sive sacerdotis, sive magistratus sint, sive etiam nobiles, sive plebei: neque cujusquam quod leges nostre non probent, facere permitte. — § 2. Sustinebit autem controversiarum et examinationes et dijudicationes, habebitque propriam cohortem virorum vicarianorum septuaginta, qui per sacra nostra probatoria stipendia facient, qua ex illo scribro prælebuntur, ex quo et olim solebant quum vicarius esset. Reddimus illi mulas etiam, quod quandam vicario assignatas, nunc provincias in usus suis et ministerium percepit. Quoniam enim hic aliud nihil quam civilis magistratus sit, superbius ipsi illarum usus est: spectabili vero vicario, ut qui hac illac circumstancia debeat, necessarium illarum ministerium est. — § 3. Obedit⁸ vero ipsi universus in illis locis constitutus exercitus, dicto illi audientes erunt domestici et protectores, scholares etiam et milites: ita ut presidali mandato nostrovne jussu non indigent, sed ipsi iure magistratus obedientiam ministeriumque præsent. Prestabunt autem ministerium que loco degunt, extra quam si qua justa inevitabilisque necessitas, majoris auxillii indiga, ipsum hoc adiagat, ut ex uno loco in alium transferre ipsos necesse habeat. — § 4. Utetur porro praeconsis voce, et lampadibus⁹ quatuor, quippe cum in hanc rem sumplius a nobis constitutis sit: quin et alii omnibus, quemcunque civilis simul et militaris magistratus sunt, insignitis. Unde ad gloriissimorum nostrorum duorum imitationem, et ad responsum ministrare illi iubemus: per quos milites, si quando ita tempus posulabut, compescet, et in necessariis rerum ministeriis ac officio continabit. Quantum vero illi, assessori quoque ejus, et cohorti annonorum nomine assignaverimus: quantum etiam de reliquo Galatiae primæ presidem pro se, assessore suo, et obediene ipsi cohorte habere oporteat: item

quantum ipsum aut in sacro nostro palatio, aut in religiosissimorum praefectorum praetorio pro magistratus codicillis dare conveniat, per subjectam descriptionem omnibus fiet manifestum. Hunc autem nos magistratum illis locis reddimus, ut iis qui injurya afficiantur in promptu auxilium eset, omnesque qui in illis locis habitant, quibus haec presi sunt difficultatibus liberarentur: et vero quiete ac recta legum moderatione fruerentur, magistratum opera, quos tales illis locis praeficiuntur, ut ad omnem injuriam, ac aliena invadendi cupiditatem reprimendam sufficere queant.

EPILOGUS.

Hec igitur glorie tua manifesta facere visum est, quo ipsa cognoscens quid lac de re nobis nunc placuerit, id in omne deinceps tempus observet: et quemadmodum in subjecta nobis descriptione comprehenditur, annos illi prebeat. — Dat. 15 kalend. octob. Constantiop., imp. DN. Just. P. P. Aug. anno 16, post BASIL. V. C. consulat. anno 6.

EDICTUM IX.

DE ARGENTARIORUM CONTRACTIBUS¹.

Imperator JUSTIN. Aug. Trilobiano praefecto urbis.

PREFATIO.

Commune collegii argentariorum qui in hac magna urbe sunt, libello supplici a potentia nostra petiit, ut supra alia omnia que ipsis munifice largiti sumus, alio nunc etiam modo sibi optulari velimus. Exposuerunt autem quomodo nonnulli, quum debuerint, aut etiam debeant, quando pecunia aut res ab ipsis repetuntur, quod solvendo non sint, a se petant ut puras sponsiones pro ipsis subeant: et alias quidem hoc ipsum in obliatoris schedulis conservant, alias vero, proper contraheant fidem, et sine scripto hoc facere sibi mandent: ipsi autem, illorum petitionibus cedentes, iis qui illis molesti sunt, certum tempus constituent, intra quod sponsor omnino debitum transfundat: si itaque ad hunc modum illis spondere, ac deinde ad diem liberaliter illis qui sponsiones suscepserunt satisfaceret: debitores autem interea, quasi per sponsiones satis caveant, aut mutui forte syngraphas obligationisque sue schedules recipere, aut epochas capere: quomodo item multi quam parare sibi rem aliquam voluerint aut velint, sibi mandent, ut pro ipsis pecuniam aut rem aliquam se daturos spondeant: et illis quidem quod affectarint, obtingat: ipsi vero prompte pecunias aut res transfundant: denique quomodo quum ita simpliciter mandantibus illis sponsiones fiant, pecunias tamen aut res non aliter solvere velint quam qui sponcionem accepit, pecunias aut res ostendat, aut eas se accepisse probet; unde quum ipsi pecunias aut res dederint, quod illi probationes, pecunias aut res datas esse depositant, postmodum contentionibus ac controversiis irretinentur. Quae res simul in prateritis, simul in futuris sane quam perplexa illis est et formidabilis, imo et impossibilis. Quisnam eorum enim, pro quibus aut pecunias aut res sponse fuerint, vel spondentur, quando is cuiusponsa fuerint, quae data sunt ostendere, aut ea se accepisse, apud acta probare debet: ad eam tergivationem devenire non velit? Ac idcirco perspece fatigatos alii cedere actions: neque haec sibi actionem intendentibus opponi solent, verum etiam quibus actions cessare sunt aut ceduntur. Ac vero peccant, ut ab hac difficultate liberentur: ut etiam si quidem nulla omnino apposita conditione pure mandatum factum sit, aut fiat, ut pecunias aut res intra certum tempus transfundant, similiisque praefinitum tempus elapsum sit, mandator sibi, et quibus a se actions cessare sunt, aut etiam ceduntur, ad debiti persolucionem teneantur: idque non solum si hoc interviente scriptura mandaverit, verum etiam si sine scripto totum negotium confectum sit.

CAP. I.

Nos ergo succurrere isti rei volentes (cum omni aequitate tamen et justitia, atque ut in posterum omnibus citra periculum hec procedant) statuimus, ne aliter ipsi sponsiones subire velint quam scripto comprehensum de his mandatum ipsis detur, quod quomodo quamque rem fieri oporteat, luculentur explicit: ne ex bona scilicet fide in evidens exitium manifeste incident. Verum si quo modo scriptura non interviente mandatum factum sit, tempus autem determinatum sit, et tacuerit per omnem fuisse, omnibus modis adimplerit. Si vero datis pignoribus, sive obsignatis, sive non obsignatis, mutationi tempus praefinitum sit, ac intra id tempus ille pro quo sponsio facta est, neque querelam moverit: decurrit tempus illi, et in quo tempore mutatione facta est, neque tum demum intra alios duos menses hoc ipsum in querelam deduxerit: omnibus modis mandator solvatur debiti, diligenter astimatione facta illorum pretium constitueret, ac sponsori debiti, quod ex ipsis voluntate ab aliquo eorum qui argen-

tarie mensa prepositi sunt, sponsum esse constiterit: et neque ipsi, neque ipsum heredibus, aut quibus cesse ab ipsis sunt vel ceduntur actiones, istiusmodi quiddam opponi queat: sed illud obtineat quod mandati ostenderit tenor: qui quidem si literis comprehensus sit, literas judecet sequent: sin in literas contractus relatus non sit, probationibus ea de re secundum leges prolatis insistet. Atque haec quidem teneant, et in jam factis ad hunc modum, et in faciendo etiam sponsonibus.

CAP. II.

Si quis vero ipsis interveniente scriptura, aut sine ea, simulatus promisso fuerit, aut promittat, prolatio vero aut ex scripto, aut ex testum fide sufficiens et legitima producatur, hunc suam vim obtinere voluntus, et ut quod pacto convenire, exigere possit, ita ut nulla prorsus lex observet: et quemadmodum in subjecta nobis descriptione comprehenditur, annos illi prebeat. — Dat. 15 kalend. octob. Constantiop., imp. DN. Just. P. P. Aug. anno 16, post BASIL. V. C. consulat. anno 6.

CAP. III.

Hoc vero etiam nos docuerunt, quomodo quidam illorum, postquam a pluribus aut vice mutua inter se fiducientibus, aut aliis pro aliis mandantibus, obligationis confessiones abstulissent, deinde debiti longe maximam partem perceperint, ut reliqua perquam jam exigua essent, reliquorum nomine extrinsecus ab uno aut duobus illorum obligatione capita, postmodum contentionibus ac controversiis irretinentur. Quae res simul in prateritis, simul in futuris sane quam perplexa illis est et formidabilis, imo et impossibilis. Quisnam eorum enim, pro quibus aut pecunias aut res sponse fuerint, vel spondentur, quando is cuiusponsa fuerint, quae data sunt ostendere, aut ea se accepisse, apud acta probare debet: ad eam tergivationem devenire non velit? Ac idcirco perspece fatigatos alii cedere actions: neque haec sibi actionem intendentibus opponi solent, verum etiam quibus actions cessare sunt aut ceduntur. Ut etiam per illorum obligationem subiissent, mori contigisset, heredesque ab illo aut ab illis pecunie pacto promisse essent, eas exsolvere noverint. Statuimus igitur, ut si haec ita sese habeant, quae pecunia in obligationibus comprehensa sunt, et quae defunctus aut defuncti scriptio pacti fuerint, haec ab heredibus cum pactis usuris exigantur.

CAP. IV.

Quod si qui datis pignoribus ab illis matuati fuerint, aut mutuantur, deinde etiam in mutui syngraphis permiserint aut permittant, ut pignoribus pro ipsis bona fide dividentis, eorum pretium in debiti solutionem imputaretur⁶: ipsi vero hoc fecerint: ne molesti illi implacent, neque propter hoc negotia sustineant: sed juratis quanti pignora vendiderint, credatur: idque ipsi ad omnis improbitatis abolitionem suppeditet. At si quis non interviente scriptura mutuatus, pignora obsignata aut non obsignata det, neque habebit qui mutuatus est, ut aut pignora recipiat, agnoscent sigilla: vel ipsa etiam pignora non obsignata, et ad impletum sortem pactas usuras: aut si pecunias non habet, ad justam astimationem illa relinquat, et reliqua expluat; neque dicere poterit, pignoribus, quanquam minus⁷ valeant creditore contentum esse operante: sed omne debitum quod cum pactis usuris in rationem deductum fuerit, omnibus modis adimplerit. Si vero datis pignoribus, sive obsignatis, sive non obsignatis, mutationi tempus praefinitum sit, ac intra id tempus ille pro quo sponsio facta est, neque querelam moverit: decurrit tempus illi, et in quo tempore mutatione facta est, neque tum demum intra alios duos menses hoc ipsum in querelam deduxerit: omnibus modis mandator solvatur debiti, diligenter astimatione facta illorum pretium constitueret, ac sponsori debiti, quod ex ipsis voluntate ab aliquo eorum qui argen-

⁵ Fac. L. 6, pr. D. de usuris. — ⁶ L. 2, C. de partu pignor. — ⁷ L. 3, C. si certum peccatum L. 28, D. de reb. cred. — ⁸ Conjug. L. 1, § 56, D. depositi.

Edict. IX. — ¹ Edict. 7. — ² L. 12, L. 17, L. 18, L. 19, L. 21, C. de hereticis; N. 129.

N. 144. N. Justin. 5. — ³ L. un. C. de errore calciuli. — ⁴ L. 26, § 1; L. 27, C. de usuris,

sive ad plenum debitum, sive ad ejus aliquam partem sufficientem, sibi imputare atque assignare.

CAP. V.

Huic sane etiam medicinam adhiberi cupierunt, ut quoniam mutuo et dando et accipiendo, pro aliis etiam spondendo, et denique usuras pendendo vitam tolerent, ne ipsis in mutationibus nostra opponatur constitutio⁹, qua nemini ultra duplum accipere quicquam permittimus, si quidem quantum sors et usure faciant, persolutum sit. Nos igitur in posterum eam legem omnino violari nolumus: quod vero praecessit, quia nondum insidiis obnoxium sit, huic ipsis medentes sancimus ut in contractibus, qui revera argenteriorum sunt, ad hodiernum diem factis, facultas ipsis sit, ut licet in iis debitis usure supra duplum data sint, nihilominus tamen que debentur cum constitutis usuris exigant: ita ut neque in usuras, n*o*ne in primitivum debitum que supra sortem jam soluta sunt, impetrare compellantur: et ne ipsis in hac specie et quidem sola nostra de duplo constituto oblet, quoniam secundum contractum naturam hec exigunt. Verum neque ipsi adversus eos qui cum ipsis jam contrixerunt, nostra constitutione abuti, neque impetrare poterunt solatas jam usuras aut duplo usuraram, aut primitivo debito.

CAP. VI.

Quandoquidem vero postquam argenteriora mense prepositis excepta armata militia, cum omnibus aliis militiis in hac alma urbe commercium instituere permisimus: illique deinde quam mutuum deditissent, aut etiam darent, B. ssales usuras (quantas¹⁰ argenterioris concessimus) stipulati sint: hi liberaliter hoc ipsis opponant, quod dicant, ipsis non quae argenteriori, sed quae militibus convenienti, usuras capere oportere: hanc corum iniquam et improbissimam objectionem vacare nullius momenti esse, et quae pacto convenirent, aut etiam convenient, obtinere volumus. — § 1. Neque vero id nobis placet, quod de argenteriorum contractibus nonnulli petunt, ut omnino non dentur aut sortes aut usures, vel id (quod nisi etiam pejus est) ut que legitimae usure dantur, sorti impetrantur. Etenim hoc quoque in contractibus qui cum argenteriori initii sunt aut inveniuntur, obtinere volumus.

CAP. VII.

Unum certe et hoc corum est, quae illi inter supplicandum proposuerunt, quod persepe nonnulli qui ipsis obnoxii sunt, quoniam illi omnes obnoxios habent, ab istis sibi non satisficiant: sed id suis uxoribus¹¹ solendum praetextu dotis, corumque praeferat dotem data essent, aut aliorum etiam debitorum, ab iisque apochas sive solutionis probationes ferendas curent: et quod quum illi ad inopiam devenerint aut devenerint, vel mortui sint etiam, aut postmodum moriantur: ipsi vero tum debitum accipere velint: uxores, licet latenter illa acceperint, aut postea acceptar^e sint, integra tamen ipsis debita opponant, ut ipsorum prorsus omnis spes concidat: petierunt autem, ut si quid istiusmodi factum sit, aut posthac (ut consentaneum est) fiat, necesse habeant qui apochas liberationemve a mulieribus acceperint, aut etiamsi quis contractus factus sit, aut omnino faciens est, heredibus ad probationem eorum quae gesta sunt *devocatis*, eas *euume* proferant, ne uxores quibus nihil debetur, emolumenta sentiant: ipsi vero quibus debetur, defraudentur. Statuimus nos *vero*, ut si tali quidpiam factum sit, aut fieri, necessario illi instrumenta proferant: attamen absque omni suo incommodo, et ut nullum damnum ex prolatione sustineant: (memores enim sumus nostrae¹² constitutionis, qua adacta literarum, ex quibus quis jussi quodpiam suum tueatur, prolationes innoxias iis qui proferunt, esse vult) sed proferant illi quidem instrumenta, et recipiant. Et si quidem inde aliquam utilitatem, qui adversus mulieres prolationem fieri coegerint, habere possint, hanc secundum legem ex ipsis sentiant, nulloque prorsus damno, qui protulerint, ob latiōēm afficiantur. — § 2. Quod si mutuus syngraphis cum aliquo pacta, liberationes, aut etiam qualescumque conventiones instituerint, aut posthac etiam instituant, et quae apud ipsos manserint modo aliquo (quod facile est) perierint: volumus, ut qui adversaria syngraphas habent, eas proferre, aut si nihil istiusmodi habere vel proferre posse, iurandum dare cogantur. Quod iurandum ubi apud acta monumentorum prestum fuerit, non ulterius illos molestia affici oportet. Nemo vero in *exigendis* sportulis¹³, judicialibusque expensis, pœnā, qua talia committentibus imminent, reveritus, constitutionis nostrae modum transcendat.

CAP. VIII.

Quoniam deinceps quando petere semel coepissent, hoc etiam petier-

⁹. N. 158. — ¹⁰. d. N. 158, c. 4; L. 25, § 1. C. de usur. — ¹¹. Edict. 7, c. 7. — ¹². L. ult. C. de fidei instrument. — ¹³. L. 1, L. ult. C. de sportulis. — ¹⁴. Edict. 7, c. 6.

Edict. X. — ¹. Fac. N. 17, c. 7, § 2; N. 128, c. 13; L. 6, § 4; C. de his qui ad ecclesiæ. —

runt, ut tua excellētia curam ipsorum suscipiat, quibusque ipsi controversis impetruntur, eas audiat: et si quos obligatos habeant, aut alii ipsos, hic velut peculiaris¹⁴ iudex audientiam praebeat (propertea quod exacta cura qua ad leges pertinent tractes, ac cuique suum jus tribuas, et faciliter rationem invenias qua quod difficilia videntur, queque alii non assequuntur nec intelligent, dissolvi queant) sancimus ut secundum ea qua a nobis constituta sunt, et ipsis, sive actores sive reos, in peculiaris judicis medium audias, et præterita secundum hanc legem componas, et quomodo æquum esse videbitur, futuri curam adhibeas: ut legitimum quoddam ipsis ac decens a nobis accedit auxilium. Convenit enim, ut qui pro omnibus se obstringunt, ac cuique utilies se exhibere student, eximio etiam aliquo fruuntur auxilio. Et certe quecumque et hoc tempore et olim, aut ex nostris legibus, aut ex sacris pragmatice formis concessa ipsis sunt, illasa rataque conservantur: ac in speciebus rerum jam gestarum atque etiam gerendarum, locum habento.

EPILOGUS.

Quae igitur nobis placuerunt, ac per hanc sacram pragmatice declarantur legem, ea gloria tua, et quicunque alius reipublicæ nostræ judex, firma servato.

EDICTUM X.

DE APPARITORIBUS PRÆSIDUM.

PREFATIO.

Cujusmodi insidias provinciales apparitores seu cohortales fisco struant, persæpe ex ipsis rebus didicimus.

CAP. I.

Posteaquam autem et hoc unum ipsorum audacie caput esse edicti sumus, quod fiscalia involvent, ac deinde in sacris locis se occultent, hac ratione meritas penas se effugitores existimantes: statuimus (id quod et Dei amantissimis provinciarum episcopis scripsimus) ut si qui illorum in sacra sepa confugiant, in potestate lux excellētia sit, ut hos ex illa provincia exire, et in quoque velis loco esse jubeas: hoc adjeto, ut Dei amantissimi episcopi necessitate habeant, ut illos ex sacris locis producant: ubi tamen fidem² publicam acceperint, se ex illis locis unde discedunt, sine aliqua distorsione a publicis ministris ad constituta loca ducentos esse. Ad hunc igitur modum in cohortales excellētia tua imperio utitur. Illud sane etiam Dei amantissimis episcopis et religiosissimis ipsis clericis interminati sumus, ne in provincia data fide publica illos ejicere, et in constituta loca cum fide publica ducere velint: ob sacram autem fortasse locorum *privilegium* illos illi morari sinant: ipsos de suo, minime vero de ecclesiasticis proventibus fisco indemnitatē prestituros, neque a sacerdoti ademptione liberos futuros.

EPILOGUS.

Tua igitur excellētia, qua nobis placuerunt, queque per hanc sacram pragmatice exprimuntur formam, effectui simul et fini tradere studeo.

EDICTUM XI.

UT PONDERATORES¹ ET MONETARI² APUD AEGYPTIOS QUICQUAM PRO OBRYZO³ EXIGENDI NULLAM DE RE LIQUO FACULTATEM HABEANT: SED QUEMADMODUM IN MAGNA HAC URBE, ITA ILLIC QUOCQUE SIGNATUM AURUM ÆSTIMETUR: ET ILLI SIGNA PRO PONDERE, QUOD IN SIGNATURA SERVATUM EST, IMPONANT.

Idem Imperator Petro gloriosissimo sacrorum Orientalium prætoriorum iterum præfecto, iterum etiam sacrarum largitionum comiti, et ex consuli.

PREFATIO.

Quod obryzum apud Aegyptios sermone hominum celebre est, quod idem, superioribus seculis, cum porsus incognitum fuisset, admodum nuper in Aegypto contractus involvere et turbare coepit: ad tantamque absurditatem processit, ut in unanquamque libram novem aurei dentur, in posterum reprimi, ex communis usu tolli oportere patavimus. Ideo id autem, ne rempublicam oblaedat, neu subditorum contractus obturbet, ac involvatur: præcipue vero quod hujus absurditatis longe maxima

¹. Fac. Edict. 2.

Edict. XI. — ². L. ult. C. de ponderatoriib. — ³. L. 2, C. et nemini liberis in empt.; L. ult.

C. de veter. numism. potest.; L. un. C. de oblatione valor.

pars (quantum cognoscere potuimus) in ipsa Alexandria solum concedit, neque similiter per Aegyptum aut illius tractus alias civitates in publicum usum pervenerit.

CAP. I.

Sancimus itaque, ut secundum id quod olim obtinuit, tametsi mediis postmodum temporibus in signatura qua apud Alexandrinos absoluta dicitur, vitiatum sit, in Aegyptiaco tractu de auri tractatione et valore statuatur: ita ut non possit a quoque pro male ad invento atque excogito obryzo quicquam exigi. — § 1. Item, ut quod aurum per Aegyptum ratum et receptum est, sic in contractibus computetur, quomodo quod in hac magna signatum est urbe: idque pericolo pro tempore praefecti apud Alexandrinos Augustalis, et quæ ipsi parent cohortium, servetur.

CAP. II.

Quoniam vero fraudulenti hujus facinoris ponderatores monetariique authores sunt, injunximus illi qui illos magistratus nunc obtinet, ut ad dandam idoneam cautionem se per absolutam signaturam contractibus ministratores, et, si quando signare oporteat, tantum solammodo se inscripturos, quantum revera quod signaverint aurum pendeat, ipsis adiungat: ut pro eo more qui perperam haec tenus obtinuit, non liceat illis amplius quam revera signati aurum pondus sit, signatura inscribere. Si namque tale quippiam ausi fuerint, et bona illorum publicamus, et corporibus penitus ipso subjiciamus, ut qui secundum jussa nostra ab usitato sibi et consueto sceleri non destinent. Sed et necesse omnino habebunt, ut tum praefecto apud Alexandrinos Augustali, quippe pro tempore eum magistratum habent, in consuetus frumenti emissionibus, tum vero etiam alabarchæ⁵ qui nunc est, quique pro tempore futurus est, et sacrorum nostrorum thesaurorum preposito, nullo prorsus accepto lucro aurum suppeditent.

CAP. III.

Ita vero illi hujus rei curam injunximus, iisque qui magistratum post ipsum susceptari sunt et cohortibus qua ipsis parent, ut sciant, si pro obryzo aut a sacrum nostrarum alabarchiarum praefectis, aut a sacra cum largitionum preposito quicquam exactum esse manifestum sit, sibi id de scorum ex suppeditatis ipsis, et cohortibus annosum tum etiam ex facultatibus suis dependent fore: idque non solum donec in magistratu fuerint, verum etiam postquam magistratum deposuerint: deinde etiam, sive initis ab initio pactis (vetus enim illud de obryzo non est, etque temporibus admodum nuperis et recentibus) participes istius lucri fuerint, sive etiam nihil istiusmodi pacti sint. — § 1. Alii porro qui mercaturam faciunt, et haec lucri aliquid capore consueverunt, interdicto similiter denunciatis, quod si quid in contractibus capere pro obryzo, aut in computatione deducere compantur, et bonis excusari, et corporales penas subiuri sunt. Rem perverse ceptam, tantoque progresso facto universam rempublicam dispendiis involventem, per presentem legem in reliquo tempus tolli jubemus, ne de castero contractus afficiat et obturbet: idque ita observari pericolo praefecti apud Alexandrinos Augustali, quippe pro tempore eundem magistratum gesturi sunt, et ultrorumque cohortium. Adeo autem id-jubemus, ut vel eius memoriam aboleri velim, quo a tanto incommode et damno per Aegyptiacum tractum contractus aliquando liberi fiant.

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, ex præsenti sacra pragmatice forma discens effectui simul et fini tradere studeo. — Dat. 15 kal. septemb. Constantinop., Belis. V. C. Cons.

EDICTUM XIII.

LEX DE ALEXANDRINIS ET AEGYPTIACIS PROVINCIIS.

PREFATIO.

Quum vel minima quæque nostra cura dignemur, certe multo minus quæ maximi ponderis et momenti sunt, ac rempublicam nostram continent et conservant, pro derelicto habere, aut neglecta competentique ornatum vidua esse debemus sinere: præsentim cum tua excellētia ministratio nolis sit, cui per omnia nostra incolumenta rerum publicarum incrementum et subditorum nostrorum gubernaculum curae est. Considerantes itaque, quomodo superioribus temporibus, tametsi alii loci publica exactiones sic sat constitute viderentur, in Aegyptiaco tamen tractu adeo confuse fuerint, ut quid in provincia ageretur, hic cognosci non posset: eius rei conturbatum modum atque ordinem, qui hucusque duravit, valde admirati sumus. Sed Deus hoc etiam temporibus nostris, tuque officio servatum voluit. Ut enim nobis frumentum inde adiuciebant, sic nihil aliud contribuere volebant; verum subditū omnia plene a se exigere omnino affirmabant: pagorum autem praefecti, et reipublice administratores, publici exactores etiam, et præcipue pro tempore praesides haec rem ita administrarunt, ut nemini innotescere posset ac ipsis solis lucrosa esset. Quoniam igitur si rem in genere ac promiscue administrari sinamus, haud unquam illam purgare decenterque constitutre possumus: idque magistratum qui Aegypti rebus praest (praefectorum² Augustalium) nempe moderatioribus curis præficeret visum est. Non temere enim unius hominis industria tantis curis par sit, nec ita rem administrare valeat, ut inde cujuspiam boni sensus ad nos resultet.

CAP. I.

Propterea igitur statuimus, ut excellētia tua hanc nostram ea de re legem ad se receptam sic formet atque ordinet, ut illam nos tulisse, tuam vero excellētiam ministerium babuisse dignum sit. In primis autem spectabilēm praefectum Augustalem ipsi Alexandria præesse, et omnium eius rerum curam habere volumus, et insuper duabus Aegyptis, ac illis solis, excepto oppido Menelaita dicto, quod Aegypti præficiat, et praetera Mareota. De illis enim qui videbuntur, constituti sumus. — § 1. Volumus autem ipsum (ut dictum est) non uni Alexandria, verum etiam

². Edict. XII. — ³. L. 2, C. de suspectorib. — ⁴. Tit. D. et offic. pref. Aug.

Edict. XIII. — ⁵. L. 5, C. de legib. — ⁶. Fac. L. 26, C. de episc. aud.

teat, et injury affectis resarciri damnum possit, jam a nobis definitum est.

CAP. I.

At quoniam, propter eorum, quibus istiusmodi demandantur, insatiablem avaritiam, generali¹ legis forma universale isti rei remedium adhiberi debere putavimus, sancimus, ut si quis istiusmodi rei causa in provinciam quamquam sive Hellestriorum, sive aliam quamlibet profectus, præsidale jussum habeat, ne quisquam illi obtemperet citraque periculum ipsum exactio propulsetur: si vero cum sacra pragmatica forma venerit, et quod profert commonitorum sit, aut litteræ de hoc conceperit, neque illi obtemperet, ita quia ad depredationem, præterea nocturnam notitiam et voluntatem prodierint: sin quod ostenditur, pragmatica forma sit, ut ne sic quidem ex eo confessum aliquid fiat, sed talem pragmaticam formam provincie præses apprehendat, de eaque ad nos referat, et alteram a nobis jussionem expectet: ut si illam, cuique talis forma commissa est, agnoscamus, altera nostra pragmatica forma, qua exactionem fieri demandet, procedat: sin aut rem, aut personam reprobemus, nihil istincet, sed sacra forma a provinciæ præside remittatur; qui sciat, quod si hanc rem neglexerit, indeque damnum aliquod subditis nostris proveniat, istud ipse de suo resarcet.

CAP. II.

Facultatem vero etiam episcopis² damus, ut si provincie præses pragmatica formam inhibere negligat, cuique illa demandata est, concedat et conniveat, eam rem nobis significant. Ac si hoc didicerimus, illum tanquam criminis socium, de magistratu dejiciemus, cingulo quoque et facultatibus privabimus, et qui quacunque in re injuriam passi fuerint, illis indemnitate recuperabimus.

EPILOGUS.

Tua igitur excellentia, qua nobis placuerunt, ex præsenti sacra pragmatica forma discens effectui simul et fini tradere studeo. — Dat. 15 kal. septemb. Constantinop., Belis. V. C. Cons.